

Andrarums kyrka

Svenska kyrkan
BRÖSARP-TRANÅS FÖRSAMLING

Andrarums Kyrka

Välkommen till Andrarum. Vi hoppas att ni med den här lilla beskrivningen som vägvisare skall få en givande vandring i och omkring vår kyrka. Om vi börjar med namnet Andrarum så har det troligen sitt ursprung i medeltiden och syftar möjligen på bonden som anlade den första gården på platsen. Hans namn kan ha varit Andridh, och tillsammans med røjningen han gjorde i skogen har det sedan blivit Andrarum.

De äldsta delarna av kyrkan, de östvästliga, är resterna av en romansk kyrkobyggnad med långhus, kor och absid från slutet av 1100- talet- kyrkan saknade ursprungligen torn, men med tiden kom det att hänga en klocka i en trästapel bredvid kyrkan.

Kalkmålningarna i absidens valvkappor dateras till 1400-talets senare del och har troligen utförts av Everlövmästaren eller någon närstående till honom. De föreställer evangelisten Lukas med oxen, Johannes med örnen och aposteln Petrus med nyckeln.

På absidens norra sida kan man läsa några av de första prästerna i Andrarum efter reformationen. Detta lär vara den äldsta "series pastorum" i Lunds stift. Dofunten är troligen kyrkans äldsta föremål och daterar sig till 11- 1200-tal, dock är foten av betydligt senare datum. Den härrör sig från en renovering år 1930. Krucifixet i absiden dateras till tidigt 1600-tal.

De båda ekbänkarna i absiden är tillverkade 1935 av snickaren Anton Palmqvist i Agusa.

I mitten av 1600-talet grundades Andrarums alunbruk av Jockums Beck, son till den danske riksamiralen Jakob Beck. Alunbrukets tillkomst innebar en befolkningsökning i församlingen som var så stor att det blev nödvändigt att bygga till kyrkan. Beck fick år 1662 tillstånd av den svenska ockupationsmakten att bygga ut kyrkan. På grund av ekonomiska svårigheter under de många ofredsåren i slutet av 16- och början av 1700 talen kom bygget inte att på börjas förrän 25 år efter Becks död d v s 1707.

Det nya bygget stod klart 1709 och bestod av ett vapenhus åt söder. Ett långhus åt norr, i rätt vinkel mot det gamla långhuset. Det slutade vid de norra pelarna, eller i höjd med nuvarande orgelläktaren.

Dessutom fick några av brukets tjänstemän samtidigt tillstånd att inreda två gravvalv, ett under vardera av de nuvarande bänkfälten.

Omkring år 1725 kom alunbruket i Grevinnan Christina Pipers ägo. Hon var en mycket handlingskraftig kvinna som utökade driften vid alunbruket och därmed också antalet arbetare. Detta fick till följd att flera ombyggnader av kyrkan blev nödvändiga. På 1740-talet bekostade hon ett nytt altare med altartavla föreställande nattvardens instiftande. Dessutom en predikstol med "uppblåsta" änglar och evangelistsymbolerna: en ängel (Matteus), ett lejon (Markus), en oxen (Lukas), samt en örn (Johannes). Både altaret och predikstolen är utförda i utpräglad barockstil, tillverkade av den välkände Johan Jelling, mest omtalad för det mäterliga altaret i Ystads Mariakyrka.

Det nya altaret flyttades av praktiska skäl till det år 1709 uppförda vapenhuset, eftersom det på den gamla platsen inte kunde ses av menigheten. Under senare delen av 1800-talet flyttades predikstolen från en plats i närheten av altaret till sitt nuvarande läge. Altaret flyttades vid samma tid dessutom flera meter bakåt.

Christina dog år 1752, men bruket drevs vidare av sonen Carl Fredrik Piper. Hans initialer, C.F.P tillsammans med hustruns U.C.M Ulrika Charlotta Mörner på yttervägen till den år 1768 gjorda tillbyggnaden vittnar om deras delaktighet. Denna nybyggnad är en fortsättning åt norr på det tidigare bygget och stäcker sig från de norra pelarna till dagens yttervägg. Detta tillbygge kallades Verkakyrkan eftersom alunverkets arbetare hade sina platser här.

Kyrkan byggdes ursprungligen utan torn, men enligt kyrkoherde Sundius beskrivning år 1830 så har det funnits ett trappgaveltorn som olyckligtvis rasade år 1750 då en ny storklocka skulle hängas upp. Det nuvarande kvadratiska tornet med vapenhus stod färdigt år 1817.

Kyrkan har haft ett flertal klockor under årets lopp. Den äldsta klockan, daterad år 1592, hänger sedan länge i en klockstapel vid alunbruket. Eftersom den hade så dålig samklang med den år 1750 upphängda storklockan byttes den ut mot en klocka som redan fanns vid bruket. Den hänger nu i kyrkan och bär inskriptionen "deo gloria in exelcis, Omgjuten i Christianstad år 1858 af G.O. Fredriksson N:o 39"

På storklockan finns bl a följande inskription: "Åhr 1750 är thenna klocka skänkt till Andrarums kyrka Gud till Åhra Af Andrarums alunbruks Ågare Grevinnan,

Riksrådinnan och Överstemarchalkinnan Christina Piper". (Här rådde det ingen falsk blygsamhet.

Orgeln är byggd 1878 av S. Molander & Son i Göteborg. Den reparerades år 1970, Orgeln överses med jämna mellanrum.

Kyrkan har 3 stycken ljuskronor. Den största köptes efter en insamling år 1904. Den bakre är en gåva av Anna Piper år 1909. Hon var för övrigt den sista bofasta invånaren i på Christinehofs skott. Ljuskronan som hänger i nuvarande kapellet är en gåva av Dagmar och Fredrik Larsson år 1928.

Per-Åke Karlsson

